

Schriftelijke reactie

To Commissie toekomst accountancysector

From Prof. mr. J.B.S. (Steven) Hijink & mr. drs. L. (Lars) in 't Veld
Onderzoekscentrum Onderneming & Recht, Radboud Universiteit Nijmegen

---

Date 1 november 2019

Re **Reactie op voorlopige bevindingen van de Commissie Toekomst Accountancysector**

---

1. INLEIDING

- 1.1. Op 1 januari 2019 is door de minister van Financiën de Commissie toekomst accountancysector ("**Uw Commissie**") ingesteld.¹ Uw Commissie heeft tot taak gekregen onderzoek te doen naar en te adviseren over de vraag hoe de kwaliteit van wettelijke controles duurzaam verbeterd kan worden, welke beleids- of wetswijzigingen daarvoor wenselijk zijn en of de wijzigingen juridisch haalbaar zijn.² De instelling van Uw Commissie heeft plaatsgevonden tegen de achtergrond van de publicatie van het rapport 'Kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector' door de Autoriteit Financiële Markten ("**AFM**").³
- 1.2. Uw Commissie dient uiterlijk 31 december 2019 haar advies uit te brengen.⁴ In dat kader heeft Uw Commissie op 25 februari 2019 een plan van aanpak ("**Plan van Aanpak**") gepubliceerd.⁵ In het Plan van Aanpak heeft Uw Commissie eenieder gelegenheid geboden schriftelijk inbreng te leveren voor het onderzoek.⁶ Wij hebben toen van die gelegenheid gebruik gemaakt.⁷

---

¹ Regeling van de Minister van Financiën en de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 18 december 2018, 2018-0000224375, directie Financiële Markten, houdende de instelling van een commissie in verband met de advisering over een duurzame verbetering van wettelijke controles door accountants ("**Instellingsregeling**").

² Art. 3 Instellingsregeling.

³ Zie het rapport 'Kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector' van de AFM van 21 november 2018 ("**AFM-rapport**"), te raadplegen via www.afm.nl.

⁴ Art. 6 Instellingsregeling.

⁵ Plan van aanpak; onderzoek Commissie Toekomst Accountancysector van 1 februari 2019, te raadplegen via www.internetconsultatie.nl/commissietoekomstaccountancysector.

⁶ Plan van Aanpak, p. 4.

⁷ Zie de eerder door ons ingezonden schriftelijke inbreng van 18 april 2019 ("Schriftelijke inbreng t.b.v. het onderzoek van de Commissie toekomst accountancysector") ("**Onze Schriftelijke Inbreng**"), te raadplegen via www.internetconsultatie.nl/commissietoekomstaccountancysector. Zie ook de schriftelijke uitwerking van het openingsstatement dat door Steven Hijink is gemaakt tijdens het rondetafelgesprek van 5 juli 2019 over het onderwerp "Toezicht" ("Uitgewerkt statement over "Toezicht" t.b.v. het rondetafelgesprek d.d. 5 juli 2019") ("**Ons Uitgewerkt Statement**") en dat wij destijds aan Uw Commissie hebben toegezonden.

- 1.3. Uw Commissie heeft op 1 oktober 2019 de voorlopige bevindingen en aanbevelingen van het onderzoek gepresenteerd in het rapport "Voorlopige bevindingen van de Commissie Toekomst Accountancysector"⁸ ("**Concept Rapport**"). Uw Commissie heeft eenieder gelegenheid geboden te reageren op de in het Concept Rapport opgenomen voorlopige bevindingen en aanbevelingen.
- 1.4. Wij maken via deze weg graag gebruik van de door Uw Commissie geboden mogelijkheid te reageren op de voorlopige bevindingen en aanbevelingen in het Concept Rapport. Zoals verzocht door Uw Commissie zullen wij daarbij in ieder geval ingaan op de vragen zoals opgenomen in de samenvatting van het Concept Rapport.⁹ Onze beantwoording van die vragen luidt, kort samengevat, als volgt:
- Wij delen de hoofdconclusies van Uw Commissie. Niettemin zien wij aanleiding een aantal kanttekeningen bij enkele specifieke onderdelen van het Concept Rapport te plaatsen.
  - Wij zijn het op hoofdlijnen met de aanbevelingen van Uw Commissie eens. Tegelijkertijd zien wij aanleiding Uw Commissie op te roepen bepaalde door Uw Commissie gedane aanbevelingen op onderdelen te heroverwegen en/of aan te scherpen c.q. op meer inzichtelijke wijze verslag te doen van de overwegingen die tot het doen van die aanbevelingen hebben geleid.
  - Wij missen geen onderwerpen in het Concept Rapport. Wel merken wij op dat het ons opvalt dat Uw Commissie bepaalde onderwerpen of thema's die relevant zijn voor (de toekomst van) het accountantsberoep, niet of nauwelijks in het Concept Rapport behandelt. Voorbeelden van thema's die meer aandacht in het Concept Rapport hadden verdiend, zijn de verwachtingskloof en het belang van (de controle van) niet-financiële verslaggeving.
- 1.5. Allereerst maken wij in par. 2 van deze schriftelijke reactie enkele algemene opmerkingen bij het Concept Rapport. In par. 3 staan wij stil bij de wat ons betreft meest wezenlijke bevindingen en aanbevelingen van Uw Commissie in het Concept Rapport (Aanbevelingen I-III). Vervolgens maken wij in par. 4 enkele opmerkingen die betrekking hebben op de delen van het Concept Rapport die betrekking hebben op de cultuur en governance van accountantsorganisaties (Aanbevelingen IV en VI-VIII), de markt van wettelijke controles (Aanbevelingen IX-XIII) en het toezicht op accountants(organisaties) (Aanbevelingen XV-XIX). Wij sluiten deze schriftelijke reactie af met een conclusie in par. 5.

2. ALGEMENE OPMERKINGEN BIJ HET CONCEPT RAPPORT

- 2.1. Wij stellen allereerst voorop dat wij de gedegen wijze waarop Uw Commissie zich in een

---

⁸ Zie het rapport "Voorlopige bevindingen van de Commissie Toekomst Accountancysector" van Uw Commissie, te raadplegen via <https://www.internetconsultatie.nl/voorlopigebevindingencta>.

⁹ Concept Rapport, p. 10.

dergelijke korte tijdsspanne van de haar toevertrouwde taak heeft gekweten, bewonderingswaardig vinden. Wij realiseren ons dat het niet eenvoudig is om onderzoek te verrichten naar de wijze waarop de kwaliteit van wettelijke controles duurzaam verbeterd kan worden en de risico's en effecten van de beleids- of wetswijzigingen die daarvoor benodigd zijn. Dat is niet in de laatste plaats complex omdat de accountancysector zich op dit moment in een verandertraject begeeft, waarbij de effecten van reeds doorgevoerde maatregelen en aanbevelingen (nog) lastig te identificeren zijn. Daar komt nog eens bij dat het beschikbare feitenmateriaal over (de kwaliteit van) wettelijke controles beperkt is en de maatschappelijke discussie over dit onderwerp grotendeels op meningen in plaats van feiten lijkt te zijn gebaseerd.¹⁰

- 2.2. Het gevolg daarvan is, zoals Uw Commissie zelf ook vaststelt, dat het (nog) niet mogelijk is de vraag te beantwoorden of op dit moment daadwerkelijk sprake is van een ernstig en duurzaam probleem met betrekking tot de kwaliteit van de wettelijke controles in Nederland.¹¹ Tegelijkertijd benadrukt Uw Commissie dat het ontbreken van beschikbaar feitenmateriaal over de kwaliteit van wettelijke controles op zichzelf een gevaar kan vormen voor het (duurzaam) waarborgen van de kwaliteit van wettelijke controles.¹²
- 2.3. Daarnaast stellen wij vast dat het Concept Rapport van realiteitszin getuigt waar Uw Commissie vaststelt dat ondanks het niet kunnen beantwoorden van de hiervoor in randnummer 2.2 beschreven vraag met betrekking tot het al dan niet bestaan van een duurzaam kwaliteitsprobleem, het vertrouwen in accountants onder druk staat en er een sfeer lijkt te zijn ontstaan waarbij accountants hun werk pas goed doen als er bij wettelijke controles niets meer misgaat. Tegelijkertijd merkt Uw Commissie – onzes inziens terecht – op dat "[h]oe de accountancysector ook georganiseerd wordt en welke waarborgen ook aan de wettelijke controle verbonden worden, er (...) zich incidenten [zullen] blijven voordoen."¹³
- 2.4. Wij zijn het dan ook met de benadering van Uw Commissie eens om zich te richten op het doen van aanbevelingen die zijn gericht op het verbeteren van de kwaliteit van wettelijke controles, maar die tegelijkertijd een einde maken aan de neerwaartse spiraal waarin het accountantsberoep zich op dit moment bevindt.¹⁴ De focus van Uw Commissie moet – inderdaad – liggen op eventuele structurele gebreken en niet op incidenten die zich (in het verleden) hebben voorgedaan, zodat de neerwaartse spiraal waarin het aanzien van het

---

¹⁰ Concept Rapport, randnummers 54 e.v. en randnummers 153 e.v. Zie ook Onze Schriftelijke Inbreng, randnummer 3.16, en – met het betrekking tot het onderwerp "Toezicht", waarover hierna in randnummers 4.16 e.v. meer – Ons Uitgewerkt Statement, in het bijzonder randnummers 3.1 e.v.

¹¹ Concept Rapport, randnummer 16. Zie ook Ons Uitgewerkt Statement, randnummer 3.5. Wij zijn het ook met de conclusie van Uw Commissie eens dat het ontbreken van (transparantie van en onderzoek naar) de kwaliteit van wettelijke controles op zichzelf al een probleem is.

¹² Concept Rapport, randnummer 16.

¹³ Concept Rapport, randnummers 1-3.

¹⁴ Concept Rapport, randnummers 103-104.

accountantsberoep zich bevindt, doorbroken kan worden.¹⁵

- 2.5. Tegelijkertijd merken wij op dat – juist – met het oog daarop voor de hand had gelegen dat Uw Commissie, meer uitdrukkelijk dan thans in het Concept Rapport is gedaan, aandacht zou hebben besteed aan de vraag of de externe accountant meer zou moeten doen dan thans op grond van zijn publieke taak op basis van de op dit moment geldende wet- en regelgeving wordt vereist. Hoewel het gelet op de afbakening van de in het Plan van Aanpak opgenomen taakomschrijving van Uw Commissie begrijpelijk is dat het dichten van de zogenoemde verwachtingskloof niet de kern van het onderzoek heeft gevormd, menen wij dat Uw Commissie er niet aan ontkomt om ook (meer) aandacht aan (de beantwoording van) die vraag te besteden, in het bijzonder nu Uw Commissie zich lijkt te willen richten op het oplossen van eventuele structurele gebreken in de accountancysector.

Wij stellen overigens – verheugd – vast dat Uw Commissie dat op onderdelen ook al wel doet. Bijvoorbeeld daar waar Uw Commissie in het Concept Rapport vaststelt dat er in het bijzonder ten aanzien van de thema's continuïteit, fraude en duurzame ontwikkeling een kloof bestaat tussen wat de samenleving verwacht van de wettelijke controle en de wijze waarop externe accountants deze wettelijke controle thans (kunnen en moeten) uitvoeren en daar waar Uw Commissie de invloed van technologische ontwikkelingen van de wettelijke controle en het accountantsberoep behandelt.¹⁶ Tegelijkertijd menen wij dat Uw Commissie (meer) aanbevelingen had kunnen doen voor de wijze waarop de zogenoemde verwachtingskloof (verder) kan worden gedicht. Wij verwijzen onder meer naar randnummers 3.11 e.v. van deze bijdrage.

- 2.6. Ten slotte kunnen wij ons vinden in de door Uw Commissie gedane aanbeveling meer (wetenschappelijk) onderzoek te verrichten naar (de kwaliteit van) wettelijke controles en de accountancysector.¹⁷ Wij zullen die aanbeveling graag ter harte nemen.

3. BELANGRIJKSTE OPMERKINGEN BIJ HET CONCEPT RAPPORT

Thema: Accountant als schakel van de keten

- 3.1. Uw Commissie neemt als uitgangspunt dat het debat over de kwaliteit van de wettelijke controles zich niet alleen op de accountancysector zelf dient te richten.¹⁸ Ook andere actoren met verschillende verantwoordelijkheden in het verslaggevingsproces, waarvan de wettelijke controle deel uitmaakt, spelen een rol. De externe accountant is, met andere woorden, slechts een schakel van de (verslaggevings)keten.¹⁹ Tegen deze achtergrond heeft Uw Commissie aanbevelingen II en III gedaan.

---

¹⁵ Concept Rapport, randnummers 3. Het doorbreken van de negatieve spiraal waarin het accountantsberoep zich op dit moment bevindt, houdt ook verband met aanbeveling XIV van het Concept Rapport.

¹⁶ Concept Rapport, randnummers 115 e.v. en 130 e.v.

¹⁷ Concept Rapport, aanbeveling V.

¹⁸ Concept Rapport, randnummer 142.

¹⁹ Concept Rapport, randnummer 142.

- 3.2. Uit het onderzoek dat Uw Commissie heeft laten uitvoeren zou zijn gebleken dat een versterking van de zogenoemde governance van de gecontroleerde onderneming een positief effect heeft op (de kwaliteit van) de wettelijke controle.²⁰ Aansluitend op de opmerking over de versterking van de governance van de gecontroleerde onderneming noemt Uw Commissie het afleggen van een zogenoemde *in control statement* door het bestuur van de gecontroleerde onderneming. Uw Commissie stelt om die reden voor de primaire verantwoordelijkheid van (het bestuur van) de onderneming voor de interne beheersing en verslaggeving tot uitdrukking te brengen door naar Amerikaans voorbeeld de verplichting in te voeren dat het bestuur een dergelijke *in control statement* dient af te leggen. Die verklaring zou dan door de externe accountant moeten worden gecontroleerd.²¹
- 3.3. De door Uw Commissie – impliciet – getrokken conclusie dat het afleggen van een dergelijk *in control statement* door het bestuur van de gecontroleerde onderneming een (positief) effect zal hebben op de governance van de gecontroleerde onderneming, wordt niet gedragen door het in opdracht van Uw Commissie verrichte onderzoek. In dat onderzoek wordt het verstevigen van de governance van gecontroleerde ondernemingen voornamelijk gerelateerd aan een versteviging van de rol van de raad van commissarissen en auditcommissies.²² Opgemerkt wordt verder dat "[g]een onderzoek gevonden [is] over wat het effect is als bedrijven verplicht worden te verklaren dat hun administratie op orde is of hun interne beheersing t.a.v. verslaggevingsrisico's betrouwbaar is en/of de accountant verplicht wordt expliciet te verklaren dat de verklaring van het management akkoord is."²³ De aanbeveling van Uw Commissie om naar Amerikaans voorbeeld over te gaan tot invoering van (de controle van) een *in control statement* is om die reden niet (voldoende) onderbouwd. Dat wil overigens niet zeggen dat voor invoering van een dergelijke verplichting geen onderbouwing te vinden zou (kunnen) zijn. Maar de (impliciete) veronderstelling dat de uitkomsten uit (Amerikaans) onderzoek naar de governance van gecontroleerde ondernemingen zouden rechtvaardigen dat invoering van een (te controleren) *in control statement* positief bijdraagt aan de governance van de gecontroleerde onderneming, hetgeen zou bijdragen aan een hoge kwaliteit van verslaggeving én een verbetering van de kwaliteit van de wettelijke controle is niet onderbouwd. Daarbij speelt ook nog dat hoogst twijfelachtig is of (regelgevende) maatregelen uit andere jurisdicties, zoals in dit geval de Verenigde Staten²⁴, zich lenen om

---

²⁰ Concept Rapport, randnummer 144, met verwijzing naar het onderzoek van het Erasmus Competition and Regulation Institute.

²¹ Concept Rapport, randnummers 145 e.v. Zie ook Aanbeveling II.

²² Wij verwijzen naar het (inventarisatie)onderzoek van het Erasmus Competition and Regulation Institute, in het bijzonder onder "Optie 1".

²³ Onderzoek van het Erasmus Competition and Regulation Institute, p. 11. Dat onderzoek is er overigens wel, maar naar het ons voorkomt (ten onrechte) niet door het Erasmus Competition and Regulation Institute in kaart gebracht. Zie hierover ook randnummer 3.5 hierna.

²⁴ In het onderzoek van het Erasmus Competition and Regulation Institute lijkt met betrekking tot het verstevigen van de governance van gecontroleerde ondernemingen voornamelijk aandacht te zijn besteed aan (buitenlands)

zonder vertaalslag naar specifieke Nederlandse omgevingsfactoren te kunnen worden toegepast in het Nederlandse rechtsstelsel. Bovendien is gebleken, zoals Uw Commissie zelf ook al vaststelt, dat de invoering van (de controle van) de *in control statement* ook in de Verenigde Staten op kritiek heeft kunnen rekenen.²⁵

- 3.4. Bovendien stellen wij met Uw Commissie vast dat op basis van de Nederlandse corporate governance code al een verplichting bestaat tot het afleggen van een *in control statement* door het bestuur van beursvennootschappen.²⁶ Hierdoor kan de vraag worden opgeworpen of deze aanbeveling iets toevoegt voor ondernemingen waarvan de (certificaten van) aandelen zijn genoteerd aan een effectenbeurs.
- 3.5. Overigens wordt ons ook niet direct duidelijk waarin Uw Commissie aanleiding ziet voor het instellen van een zogenoemde "hardere" norm en waaruit die "hardere" norm dan zou moeten bestaan. Mogelijk doelt Uw Commissie op het – naar Amerikaans voorbeeld – invoeren van "hardere" normen die voorschrijven op welke wijze het bestuur van de (beursgenoteerde) rechtspersoon moet onderbouwen dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen van de onderneming gedurende het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.²⁷ Wij merken op dat voor zover Uw Commissie daarop doelt, de aanbeveling niet zozeer zou moeten zijn gericht op de *in control verklaring*, maar op de invoering van een verklaring van het bestuur betreffende, zoals dat in de Verenigde Staten bekend staat, de "*Management Assessment of Internal Controls*". Over de invoering van die verplichting, alsmede de kosten en effectiviteit van die verplichting, zijn in de Amerikaanse (rechts)economische literatuur veel publicaties verschenen, waaraan in het Concept Rapport noch in het onderzoeksrapport van het Erasmus Competition and Regulation Institute aandacht is besteed.²⁸
- 3.6. Ten slotte merken wij op dat de normadessaat van deze aanbeveling op dit moment (nog) onduidelijk is. Zo is in het Concept Rapport vermeld dat Uw Commissie zich zou kunnen voorstellen dat alleen het bestuur van "grote ondernemingen" tot het afleggen van een dergelijke verklaring verplicht zou worden. Uitgaande van de gedachte dat deze aanbeveling is gedaan naar aanleiding van het Amerikaanse voorbeeld zou het wat ons

---

onderzoek. Zie ook Onze Schriftelijke Reactie, randnummer 3.16, en onze eerdere kritische kanttekeningen bij de verkenning van (louter) buitenlandse literatuur in E.V.A. Eijkelenboom, J.B.S. Hijink & L. in 't Veld, 'AFM-verkenning "Kwetsbaarheden in de structuur van de accountancysector"', *Ondernemingsrecht* 2019/24 ("Eijkelenboom, Hijink & In 't Veld 2019").

²⁵ Concept Rapport, randnummer 146.

²⁶ Best practice bepaling 1.4.3 van de Nederlandse corporate governance code ("**Code**"). Vgl. art. 5:25c Wet op het financieel toezicht. Zie ook Eijkelenboom, Hijink & In 't Veld 2019, p. 152.

²⁷ In randnummer 145 van het Concept Rapport wordt immers verwezen naar Section 404 van de Sarbanes Oxley Act (SOx).

²⁸ Wij wijzen bijvoorbeeld op het overzichtsartikel van Fischer, Gal and Lehner, Evaluating SOX Section 404: Costs, benefits and earnings management, *ACRN Journal of Finance and Risk Perspectives*, Vol. 3, Issue 1, Jan. 2014, p. 43 – 55.

betreft niet voor de hand liggen het bestuur van ook andere (grote) ondernemingen dan die met beursnotering tot het afleggen van een dergelijke *in control statement* te verplichten.

Aanbeveling III.

Inzichtelijkheid communicatie met externe accountant

- 3.7. Daarnaast beveelt Uw Commissie aan om het verslag van de auditcommissie ter adviserende stemming aan de algemene vergadering voor te leggen.²⁹ Volgens Uw Commissie zou op die wijze beter inzichtelijk (kunnen) worden gemaakt op welke wijze de aansturing van de externe accountant door de raad van commissarissen heeft plaatsgevonden.³⁰ Blijkens het Concept Rapport is deze aanbeveling een reactie op de in het binnen- en buitenland gedane oproepen de auditcommissie onder toezicht te plaatsen.³¹ Een dergelijke verbreding van het toezicht op accountants(organisaties) naar de leden van de auditcommissies zou volgens Uw Commissie echter niet in de rede liggen.
- 3.8. Allereerst merken wij op dat de verplichting tot het instellen van een auditcommissie op dit moment alleen geldt voor ondernemingen die kwalificeren als zogenoemde organisaties van openbaar belang ("**OOB's**") in de zin van de Wet toezicht accountantsorganisaties ("**Wta**"), waaronder thans (nog) – kort gezegd – alleen beursvennootschappen, banken en verzekeraars worden verstaan.³² Het is dan ook niet duidelijk hoe Uw Commissie de informatieverstrekking over de wijze waarop de externe accountant door (de auditcommissie van) de raad van commissarissen wordt aangestuurd, wil verbeteren bij gecontroleerde ondernemingen die niet tot het instellen van een auditcommissie verplicht zijn of daartoe vrijwillig zijn overgegaan.
- 3.9. Ook is van belang om op te merken dat er op dit moment (nog) geen verplichting tot het opstellen en uitbrengen van een verslag door de auditcommissie bestaat.³³ De vraag is dan ook of deze aanbeveling van Uw Commissie alleen betrekking heeft op het deel van de gecontroleerde ondernemingen dat een auditcommissie een verslag laat opstellen en laat uitbrengen of dat deze aanbeveling van Uw Commissie tevens de invoering van een (nieuwe) verplichting tot het opstellen en publiceren van een verslag door een eventueel ingestelde auditcommissie inhoudt. Indien dat laatste het geval is, is de vervolgvraag welke onderwerpen in het verslag van de auditcommissie aan bod moeten komen. Dat is met name van belang gelet op het takenpakket van de auditcommissie, dat zich (inmiddels) uitstrekt tot meer dan alleen de aansturing van de externe accountant. Dient er bijvoorbeeld alleen verslag te worden gedaan van dat deel van de taakvervulling van de auditcommissie dat

---

²⁹ Concept Rapport, randnummer 151. Zie ook aanbeveling III van het Concept Rapport.

³⁰ Concept Rapport, randnummer 151.

³¹ Concept Rapport, randnummer 150.

³² Art. 2 lid 2 Besluit instelling auditcommissie. Daarnaast gaat ook best practice bepaling 2.3.2 van de Code uit van een verplichte instelling van een auditcommissie bij Nederlandse beursvennootschappen met een raad van commissarissen die bestaat uit meer dan vier leden.

³³ Uit best practice bepaling 1.5.3 van de Code volgt dat de auditcommissie verslag over haar beraadslagingen en bevindingen uitbrengt aan de auditcommissie en dat de raad van commissarissen die onderwerpen bespreekt, maar niet dat het verslag van de auditcommissie openbaar zal worden gemaakt.

betrekking heeft op de aansturing van de externe accountant of moet de auditcommissie daarin ook verantwoording afleggen over de overige taken die haar zijn toebedeeld? Ten slotte merken wij op dat omdat er in Nederland op dit moment (nog) geen ervaringen zijn met adviserende stemmingen over (onderdelen van) verslaggeving, wij Uw Commissie zouden willen vragen hoe Uw Commissie een dergelijke stemming voor zich ziet en wat de gevolgen van een dergelijke stemming (kunnen) zijn.³⁴

- 3.10. Ten slotte is van belang om te benadrukken dat hoewel Uw Commissie stelt dat een verbreding van het toezicht op accountants(organisaties) naar de leden van de auditcommissies niet in de rede ligt, de prestaties van de auditcommissies van OOB's ook thans al worden "gemonitord" door de AFM.³⁵ Net zoals wij al eerder opmerkten ten aanzien van het in het AFM-rapport zogenoemde intermediair-model, waarin de opdrachtverlening aan de externe accountant bij een onafhankelijke derde partij zal worden belegd, beschikt de AFM dus ook nu al over bevoegdheden waarmee zij al in staat kan worden geacht enkele van de voorgestelde maatregelen en/of aanbevelingen door te voeren zonder dat wet- en regelgeving behoeft te worden aangepast.³⁶ Wij geven Uw Commissie in overweging voorrang te geven aan (het onderzoek naar) de invoering van maatregelen en aanbevelingen waarvoor geen aanpassingen in wet- en regelgeving nodig zijn.

Thema: verwachtingskloof

Aanbeveling I.

Controle van niet-financiële informatie

- 3.11. Hoewel wij ons realiseren dat het onderzoek van Uw Commissie zich niet in het bijzonder heeft gericht op de beantwoording van de vraag of de externe accountant meer zou moeten doen dan thans op grond van zijn publieke taak wordt vereist (dichten van de verwachtingskloof), stelt Uw Commissie wel vast "geen bijzondere redenen [te zien] waarom de controle van niet-financiële informatie tot het wettelijk prerogatief van de accountant zou moeten gaan behoren."³⁷ Volgens Uw Commissie zijn er voldoende andere beroepsbeoefenaars die deze taak kunnen vervullen en is het denkbaar dat de verwachtingskloof zal toenemen als de controle van niet-financiële informatie – daarbij door Uw Commissie (te) beperkt opgevat als (de verslaggeving over) de zogenoemde

---

³⁴ Het ligt voor de hand dat Uw Commissie ten aanzien van dit onderdeel inspiratie ontleent aan c.q. de effecten afwacht van de wijze waarop het als gevolg van de implementatie van Richtlijn (EU) 2017/828 nieuw te introduceren bezoldigingsverslag ter adviserende stemming aan de algemene vergadering van beursvennootschappen zal moeten worden voorgelegd.

³⁵ Art. 27 lid 1 sub c Verordening (EU) nr. 537/2014 ("**Auditverordening**"). Met het rapport van de AFM van maart 2015 ("Verkenning naar kritisch vermogen auditcommissies bij verslaggeving en accountantscontrole"), te raadplegen via www.afm.nl, heeft de AFM geanticipeerd op deze monitoringstaak op grond van de Auditverordening.

³⁶ Zie Eijkelenboom, Hijink & In 't Veld 2019, p. 153-154.

³⁷ Concept Rapport, randnummers 124-129. Zie ook Aanbeveling I. Ten aanzien van de thema's fraude en continuïteit komt Uw Commissie tot een ander oordeel, omdat deze thema's – in tegenstelling tot de controle van niet-financiële informatie – wel al tot het "traditionele werkveld" van accountants behoren en de relatie met de financiële verantwoording evident is.

Sustainable Development Goals ("SDG's") – zal worden toegevoegd aan de reikwijdte van de wettelijke controle.³⁸

- 3.12. Wij merken echter op dat de externe accountant ook thans al een deel van de door (het bestuur van) de gecontroleerde onderneming gepubliceerde niet-financiële informatie in de wettelijke controle betreft. Het is dan ook de vraag of nog steeds kan worden geconcludeerd dat dergelijke werkzaamheden "niet onmiddellijk tot de natuurlijke habitat van de controlerend accountant lijken te behoren."³⁹ Zo is de controle van het bestuursverslag, in welk verslag naar de aard ook niet-financiële informatie is opgenomen, als gevolg van de implementatie van Richtlijn 2013/34/EU ("**Jaarrekeningenrichtlijn**") uitgebreid met de verplichting voor de externe accountant om na te gaan of dit verslag vrij is van materiële onjuistheden.⁴⁰ De door Uw Commissie aanbevolen beperking van de controle van niet-financiële informatie doet naar onze mening dan ook geen recht aan de rol die de externe accountant ook thans al op grond van bestaande wet- en regelgeving heeft ten aanzien van (de controle van) niet-financiële informatie.
- 3.13. Daarnaast is de niet-financiële informatie die in aanmerking komt voor een controle door een externe accountant niet beperkt tot de informatie omtrent SDG's. Met een dergelijke beperkte definitie van de mogelijke vormen van door (het bestuur van) de gecontroleerde onderneming gepubliceerde niet-financiële informatie wordt volgens ons geen recht gedaan aan het belang van, en de aandacht voor, (meer) geïntegreerde vormen van verslaggeving en de ontwikkelingen op dat terrein.⁴¹

4. OVERIGE OPMERKINGEN BIJ HET CONCEPT RAPPORT

Thema: cultuur en governance van accountantsorganisaties

- 4.1. Wij stellen voorop dat wij ons kunnen vinden in de vaststelling van Uw Commissie dat de sociale en organisatorische context waarin de externe accountant werkzaam is van belang is vanwege de invloed daarvan op (de kwaliteit van) de wettelijke controle.⁴² Tegelijkertijd merken wij op dat kan worden afgevraagd of veranderingen in cultuur en gedrag (kunnen of moeten) worden bereikt door het invoeren van (nieuwe) maatregelen in de vorm van wet- en regelgeving. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat de kracht van wet- en

---

³⁸ Concept Rapport, randnummer 126.

³⁹ Concept Rapport, randnummer 125.

⁴⁰ Art. 2:393 lid 3 BW. Zie ook Standaard 720 van de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS). Mede naar aanleiding van de aanpassing van art. 2:393 lid 3 BW aan de Jaarrekeningenrichtlijn is onder meer ook de controle van de verklaring inzake corporate governance en de niet-financiële verklaring dienovereenkomstig uitgebreid in het Besluit inhoud bestuursverslag resp. het Besluit bekendmaking niet-financiële informatie.

⁴¹ Zie ook J.B.S. Hijink, S. Rietveld & L. in 't Veld, 'Duurzaamheidsverslaggeving: van lappendeken naar een geüniformeerd stelsel', *Financieel Recht in de Praktijk* 2019/369.

⁴² Concept Rapport, randnummer 257 e.v.

regelgeving ten aanzien van dit onderdeel nogal eens wordt overschat.⁴³

Aanbeveling IV, VIII. Cultuur van accountantsorganisaties

- 4.2. Gelet op het ontbreken van gegevens over de kwaliteit van wettelijke controles doet Uw Commissie de aanbeveling accountantsorganisaties te verplichten om jaarlijks (meer) informatie te verschaffen ten aanzien van de uitvoering en uitkomsten van wettelijke controles, de opzet en werking van kwaliteitsbeheersingsstystemen en overige factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van wettelijke controles, zoals de cultuur, governance en beloningsstructuur van de accountantsorganisatie om uiteindelijk de kwaliteit van wettelijke controles (beter) inzichtelijk te maken.⁴⁴ Deze kwaliteitsindicatoren zouden volgens Uw Commissie moeten worden gestandaardiseerd, gecontroleerd en voor het publiek beschikbaar zijn ten behoeve van de vergelijking van de kwaliteit van wettelijke controles op verschillende moment in de tijd en tussen accountantsorganisaties.
- 4.3. Uw Commissie merkt op dat het haar niet is ontgaan dat deze aanbeveling veel gelijkenissen vertoont met een van de maatregelen van de Werkgroep Toekomst Accountantsberoep.⁴⁵ Volgens Uw Commissie ontbreekt het echter op dit moment ontbreekt aan standaardisatie en een controle van die kwaliteitsindicatoren door een toezichthouder.⁴⁶ Wij geven Uw Commissie in overweging concrete(re) aanbevelingen te doen voor de wijze waarop de (door de Werkgroep Toekomst Accountantsberoep voorgestelde) kwaliteitsindicatoren nader kunnen worden gestandaardiseerd en gecontroleerd, zodat deze informatie in de toekomst bruikbaar(der) is voor de beoordeling van de kwaliteit van wettelijke controles.
- 4.4. Ten slotte vragen wij ons ten aanzien van de door Uw Commissie gedane aanbeveling om het beloningsbeleid van de accountantsorganisatie (meer) te laten afhangen van de kwaliteit van de wettelijke controles, af hoe deze aanbeveling zich verhoudt tot de reeds bestaande verplichting voor accountantsorganisaties om een passend beloningsbeleid te hebben ingesteld, dat voldoende prestatieprikkels bevat om de kwaliteit van wettelijke controles te verzekeren.⁴⁷

Aanbeveling VI-VII. Governance van accountantsorganisaties

- 4.5. Uw Commissie stelt vast dat de governance van een deel van de accountantsorganisaties

---

⁴³ Zie ook J.B.S. Hijink, 'Freaky Thursday' voor accountants – veranderingen in de wet- en regelgeving voor de accountantssector aangekondigd', *Ondernemingsrecht* 2014/139.

⁴⁴ Concept Rapport, randnummers 246 en 253.

⁴⁵ Zie maatregel 5.1 van het rapport van de Werkgroep Toekomst Accountantsberoep van september 2014 ("In het publiek belang"), te raadplegen via www.nba.nl.

⁴⁶ Concept Rapport, randnummers 254-255.

⁴⁷ Vgl. art. 18b Wta.

nog (te veel) gericht is op de financiële prestaties van accountants in plaats van de kwaliteit van de wettelijke controles en dat een deel van de accountantsorganisaties niet uitblinkt in transparantie ten aanzien van de juridische en vennootschappelijke structuren waarvan zij onderdeel uitmaken.⁴⁸ Volgens Uw Commissie dienen het bestuur en de overige personen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het dagelijks beleid van de accountantsorganisatie zich te richten naar het belang van de accountantsorganisatie met inachtneming van de belangen van de andere stakeholders, waaronder het belang van wettelijke controles van hoge kwaliteit.

- 4.6. Om die reden beveelt Uw Commissie aan om besluiten die de kwaliteit van wettelijke controles direct of indirect kunnen raken, zoals die met betrekking tot de opzet en werking van het kwaliteitsbeheersingssysteem, het belonings- en winstdelingsmodel en significante investeringsbeslissingen, voor te behouden aan het bestuur (dagelijks beleidsbepalers) van de accountantsorganisatie.⁴⁹ Bovendien beveelt Uw Commissie aan de meerderheid van het orgaan dat uiteindelijk het beleid van de accountantsorganisatie bepaalt, uit externe accountants te laten bestaan.⁵⁰ Een en ander om te voorkomen dat het belang van kwalitatief goede wettelijke controles binnen de accountantsorganisatie onvoldoende erkend wordt.⁵¹
- 4.7. Ten aanzien van de aanbeveling van Uw Commissie om bepaalde besluitvorming voor te behouden aan het bestuur van de accountantsorganisatie merken wij op dat accountantsorganisaties met een vergunning die mede strekt tot het verrichten van wettelijke controles bij OOB's ("**OOB-accountantsorganisaties**") per 1 juli 2018 verplicht zijn te beschikken over een stelsel van onafhankelijk intern toezicht op het beid en de algemene gang van zaken van de accountantsorganisatie (het zogenoemde intern toezichtstelsel).⁵² Als onderdeel van dat intern toezichtstelsel van die OOB-accountantsorganisaties moet een orgaan worden ingesteld dat is belast met het interne toezicht ("**RvC**").⁵³ Bepaalde door de dagelijks beleidsbepalers van de OOB-accountantsorganisatie te nemen besluiten, waaronder die te aanzien van het stelsel van kwaliteitsbeheersing, de benoeming en het ontslag van externe accountants en de jaarlijkse begroting van de accountantsorganisatie, moeten ter goedkeuring worden voorgelegd aan

---

⁴⁸ Concept Rapport, randnummer 292-293.

⁴⁹ Concept Rapport, randnummer 294. Zie ook aanbeveling VI van het Concept Rapport. De gedachte achter deze aanbeveling lijkt te zijn gelegen in de wens van Uw Commissie dat "[d]e governance van de accountantsorganisatie dient te waarborgen dat (binnen korte tijd uittredende) partners niet in staat zijn om direct of indirect het financieel eigenbelang te laten prevaleren boven het lange termijn belang van de onderneming en het publiek belang van een goede controlekwaliteit."

⁵⁰ Concept Rapport, randnummer 295. Zie ook aanbeveling VII van het Concept Rapport.

⁵¹ Concept Rapport, randnummer 295.

⁵² Art. 22a lid 1 Wta..

⁵³ Art. 22a lid 2 Wta.

de RvC.⁵⁴

- 4.8. Het valt ons op dat in het Concept Rapport niet wordt ingegaan op de rol van de RvC van OOB-accountantsorganisaties. Het zou voor de hand hebben gelegen als Uw Commissie in dat verband ook (de effecten van) de invoering van de verplichte instelling van de RvC bij deze accountantsorganisaties in het onderzoek zou hebben betrokken. Bovendien is het van belang dat wordt verduidelijkt hoe de door Uw Commissie gedane aanbeveling met betrekking tot de bevoegdheid van het bestuur van accountantsorganisaties ten aanzien van besluitvorming die van invloed kan zijn op de kwaliteit van wettelijke controles zich verhoudt tot het goedkeuringsrecht van de RvC bij OOB-accountantsorganisaties.
- 4.9. Ten aanzien van de door Uw Commissie gedane aanbeveling dat de meerderheid van het orgaan dat het beleid van de accountantsorganisatie (uiteindelijk) bepaalt moet bestaan uit accountants, is de vraag hoe die aanbeveling zich verhoudt met de reeds bestaande verplichting dat het dagelijks beleid van de accountantsorganisatie in meerderheid wordt bepaald door een accountantsorganisatie, auditkantoor of natuurlijke personen die voldaan aan specifieke vakbekwaamheidseisen voor accountants of daaraan gelijkwaardige eisen.⁵⁵
- 4.10. Bovendien geldt ook thans al dat dagelijks beleidsbepalers van de accountantsorganisatie deskundig moeten zijn ten aanzien van het stelsel van kwaliteitsbeheersing van de accountantsorganisatie.⁵⁶ Voor dagelijks beleidsbepalers van OOB-accountantsorganisaties geldt dat zij door de AFM geschikt moeten zijn bevonden in verband met de uitoefening van het bedrijf van de accountantsorganisatie.⁵⁷ Indien de OOB-accountantsorganisatie onderdeel uitmaakt van een netwerk, dienen bovendien ook de dagelijks beleidsbepalers van het binnen het netwerk hiërarchisch hoogste netwerkonderdeel met zetel in Nederland dat invloed uitoefent op het beleid van de accountantsorganisatie door de AFM geschikt te worden bevonden.⁵⁸ Het is ons niet duidelijk in welk opzicht deze aanbeveling van Uw Commissie iets toevoegt aan de huidige situatie.

Thema: de markt van wettelijke controles

Aanbevelingen IX-XIII.   Afbakening openbaar belang en kantoorroulatie

- 4.11. Tegen de achtergrond van het afnemende aantal OOB-accountantsorganisaties en het toenemende aantal OOB's beveelt Uw Commissie aan het aantal OOB's tot een minimum te beperken, bijvoorbeeld door het criterium "openbaar belang" in het OOB-begrip beter af te bakenen.⁵⁹ Wij zijn het met die aanbeveling eens.⁶⁰ Bovendien geven wij Uw Commissie in

---

⁵⁴ Art. 34e lid 3 Besluit toezicht accountantsorganisaties (Bta).

⁵⁵ Art. 16 lid 1 Wta.

⁵⁶ Art. 16 lid 2 Wta.

⁵⁷ Art. 16 lid 3 Wta.

⁵⁸ Art. 16 lid 4 Wta.

⁵⁹ Concept Rapport, randnummer 313. Aanbeveling X.

dat kader in overweging (de gevolgen van) de per 1 januari 2020 in werking te treden Besluit aanwijzing organisaties van openbaar belang te (laten) evalueren.

- 4.12. Verder stelt Uw Commissie dat de effectiviteit van de verplichte wissel van accountantsorganisaties na het verstrijken de maximumduur voor wettelijke controles (de zogenoemde verplichte kantoorroulatie) niet vast staat.⁶¹ Om die reden beveelt Uw Commissie het geheel of gedeeltelijk schrappen van de verplichte kantoorroulatie aan in Europees verband te agenderen.⁶² Wij merken echter op dat een meerderheid van de respondenten die wij in het kader van eerder door ons verricht onderzoek hebben bevroegd, van mening is dat een maximumduur voor wettelijke controles en de verplichting tot kantoorroulatie wenselijk is.⁶³
- 4.13. Ook beveelt Uw Commissie aan om (een van) de mogelijkheden tot verlenging van de maximumtermijn van wettelijke controles in Nederlandse wetgeving in te voeren.⁶⁴ Voor zover Uw Commissie daarmee doelt op de in art. 17 lid 4 Auditverordening geboden lidstaatoptie de maximumduur voor wettelijke controles onder bepaalde voorwaarden te verlengen, is aanpassing van de Nederlandse wetgeving inderdaad vereist. Voor zover Uw Commissie echter (ook) doelt op de verlenging van de maximumduur voor controleopdrachten op basis van een op uitzonderlijke basis gedaan daartoe strekkend verzoek aan de AFM, zou verlenging van de maximumduur voor wettelijke controles volgens ons ook onder de bestaande wetgeving al mogelijk moeten zijn.⁶⁵
- 4.14. Ten aanzien van de door Uw Commissie gedane aanbeveling de toezichthouder of de meest betrokken minister de bevoegdheid te geven te kunnen overgaan tot aanwijzing van een accountantsorganisatie die wordt belast met de wettelijke controle van een controleplichtige onderneming of instelling die daar zelf niet in is geslaagd, ligt het voor de hand om eventuele ervaringen met dergelijke bevoegdheden in andere jurisdicties, zoals het Verenigd Koninkrijk, te onderzoeken.⁶⁶ Bovendien moet worden gezien of in die specifieke gevallen de gebrekkige bereidheid om de wettelijke controle uit te voeren, niet (ook) verband houdt met de beperkte capaciteit van accountantsorganisaties, die met een

---

⁶⁰ Zie ook J.B.S. Hijink, 'Doorwerking van formele aspecten van jaarrekeningenrecht en de opkomst van de OOB in het commune ondernemingsrecht', in: J.B.S. Hijink e.a. (red.), *Vereniging Jaarrekeningenrecht: Bundel 2016-2018* (Serie Van der Heijden Instituut nr. 154), Deventer: Wolters Kluwer 2018, p. 10; L. in 't Veld, 'Besluit aanwijzing OOB's', *Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht* 2019, nr. 4, p. 142.

⁶¹ Concept Rapport, randnummer 315.

⁶² Concept Rapport, randnummer 315. Aanbeveling XII van het Concept Rapport.

⁶³ Zie J.B.S. Hijink, B.J. de Jong & L. in 't Veld, De effecten van (verplichte) roulatie van accountantskantoor in de Nederlandse praktijk, te raadplegen via www.veb.net, p. 18.

⁶⁴ Concept Rapport, randnummer 315. Aanbeveling XII van het Concept Rapport.

⁶⁵ Art. 16 lid 6 Auditverordening. In tegenstelling tot art. 16 lid 4 Auditverordening betreft de in dat artikellid geboden mogelijkheid tot het indienen van een verzoek aan de AFM immers geen lidstaatoptie.

⁶⁶ Wij wijzen bijvoorbeeld op de berichtgeving in Financial Times van 13 augustus 2019 ("*Sports Direct in government talks over auditors trouble*").

verplichte aanwijzing van een accountantsorganisatie eerder zal worden vergroot in plaats van opgelost.

Thema: Toezicht op accountants(organisaties)

Aanbeveling XV.

Eén onafhankelijke toezichthouder

- 4.15. Uw Commissie beveelt aan één onafhankelijke toezichthouder in te stellen die toezicht houdt op de verschillende segmenten van de markt voor wettelijke controles. Wij merken echter op dat ook het huidige toezicht op accountants(organisaties) al uitgaat van de AFM als de enige onafhankelijke toezichthouder op accountants(organisaties) voor wat betreft het domein van wettelijke controles. Als Uw Commissie van oordeel is dat het huidige stelsel van toezicht op accountsorganisaties "ondoorzichtig en complex" is, bijvoorbeeld vanwege het bestaan van de verschillende toezichtarrangementen en de kennelijk verschillende normenstelsels die bij de uitoefening van het toezicht worden gehanteerd,⁶⁷ dan ligt het volgens ons voor de hand om dat als de kern van het probleem aan te pakken. Wij willen er echter voor waarschuwen niet ook het kind met het badwater weg te gooien; het toezicht op accountantsorganisaties door de AFM is nog relatief jong en begeeft zich, zoals Uw Commissie ook constateert, net als de accountancysector in een verandertraject.⁶⁸

Aanbeveling XVI-XIX.

Herziening van de strategie van het toezicht

- 4.16. Mede het oog op het voorgaande zijn wij het met Uw Commissie eens dat met name de focus van het toezicht op accountants(organisaties) door de AFM kan worden aangepast. Dat betekent allereerst dat de AFM zich meer dan thans het geval is (ook) zou moeten richten op het bevorderen van de verbetering van de kwaliteit van wettelijke controles in plaats van het (alleen) sanctioneren van wettelijke controles die van onvoldoende kwaliteit (zouden) zijn.⁶⁹ Ook kunnen wij ons vinden in de door Uw Commissie gedane aanbeveling om de AFM naast de beoordeling van (de volledigheid van) de dossiers van de wettelijke controles ook de inrichting van het systeem van kwaliteitsbeheersing van de accountantsorganisaties in haar toezicht te laten betrekken.⁷⁰ Wij zouden Uw Commissie daarbij in overweging willen geven ten aanzien van deze aanbeveling inspiratie te ontleen aan de toezichtstrategie die door de *Public Company Accounting Oversight Board* in de Verenigde Staten (en de *Financial Reporting Council* in het Verenigd Koninkrijk) wordt toegepast.⁷¹

---

⁶⁷ Concept Rapport, randnummers 318 e.v. en randnummers 343 e.v.

⁶⁸ Concept Rapport, randnummer 343.

⁶⁹ Concept Rapport, randnummer 346. Zie ook J.B.S. Hijink, 'AFM en accountants: over wortel en stok (met roepstoeter)', *Ondernemingsrecht* 2019/92.

⁷⁰ Concept Rapport, randnummers 342 en 344. Zie ook CBb 18 juni 2019, ECLI:NL:CBB:2019:234; 235 (*AFM/PwC & EY*).

⁷¹ Zie ook Ons Uitgewerkt Statement, randnummer 3.11.

4.17. Ten slotte zijn wij het met Uw Commissie eens dat bevindingen van de AFM ten aanzien van een accountant(sorganisatie) met (de functionarissen van) de controlecliënt bespreekbaar moeten worden gemaakt. Daarmee kunnen (de gevolgen van) tekortkomingen in de uitvoering van wettelijke controles nader worden geduid,⁷² maar kan ook nog eens tot uiting worden gebracht dat de externe accountant (slechts) een van de schakels in de (verslaggevings)keten.⁷³ Mede met het oog daarop vragen wij ons wel af of de door Uw Commissie gedane aanbeveling om een meldpunt in te stellen om melding te maken van tekortkomingen in de uitvoering van wettelijke controles door andere externe accountants voldoende proportioneel en effectief is.⁷⁴ Wij roepen Uw Commissie graag op om nader te onderbouwen waarom Uw Commissie van oordeel is dat het instellen van een dergelijk meldpunt daadwerkelijk noodzakelijk is en waarom Uw Commissie geen aansluiting heeft gezocht bij het (verder) verbeteren van de overdracht van wettelijke controles en het collegiaal overleg dat in dat verband in veel gevallen zal plaatsvinden.⁷⁵

5. SLOT

- 5.1. Wij waarderen het zeer dat Uw Commissie ons de kans heeft geboden te reageren op de voorlopige bevindingen en aanbevelingen in het Concept Rapport. Met deze schriftelijke reactie hebben wij geprobeerd op constructieve wijze bij te dragen aan het door Uw Commissie verrichte onderzoek en het advies dat Uw Commissie op basis daarvan zal uitbrengen.
- 5.2. Wij wensen Uw Commissie veel succes bij de afronding van het onderzoek en het opstellen van het uiteindelijke advies. Desgewenst zijn wij graag bereid het voorgaande nader toe te lichten.

*****

---

⁷² Concept Rapport, randnummer 347.

⁷³ Zie randnummer 3.1 van deze schriftelijke reactie.

⁷⁴ Concept Rapport, randnummer 348.

⁷⁵ Wij wijzen daarbij ook op de (verwachte) herinvoering van het verplichte collegiaal overleg in de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Zie het consultatiedocument van de NBA van 19 juli 2019 ('Wijzigingsvoorstellen VGBA en ViO'), te raadplegen via www.nba.nl.